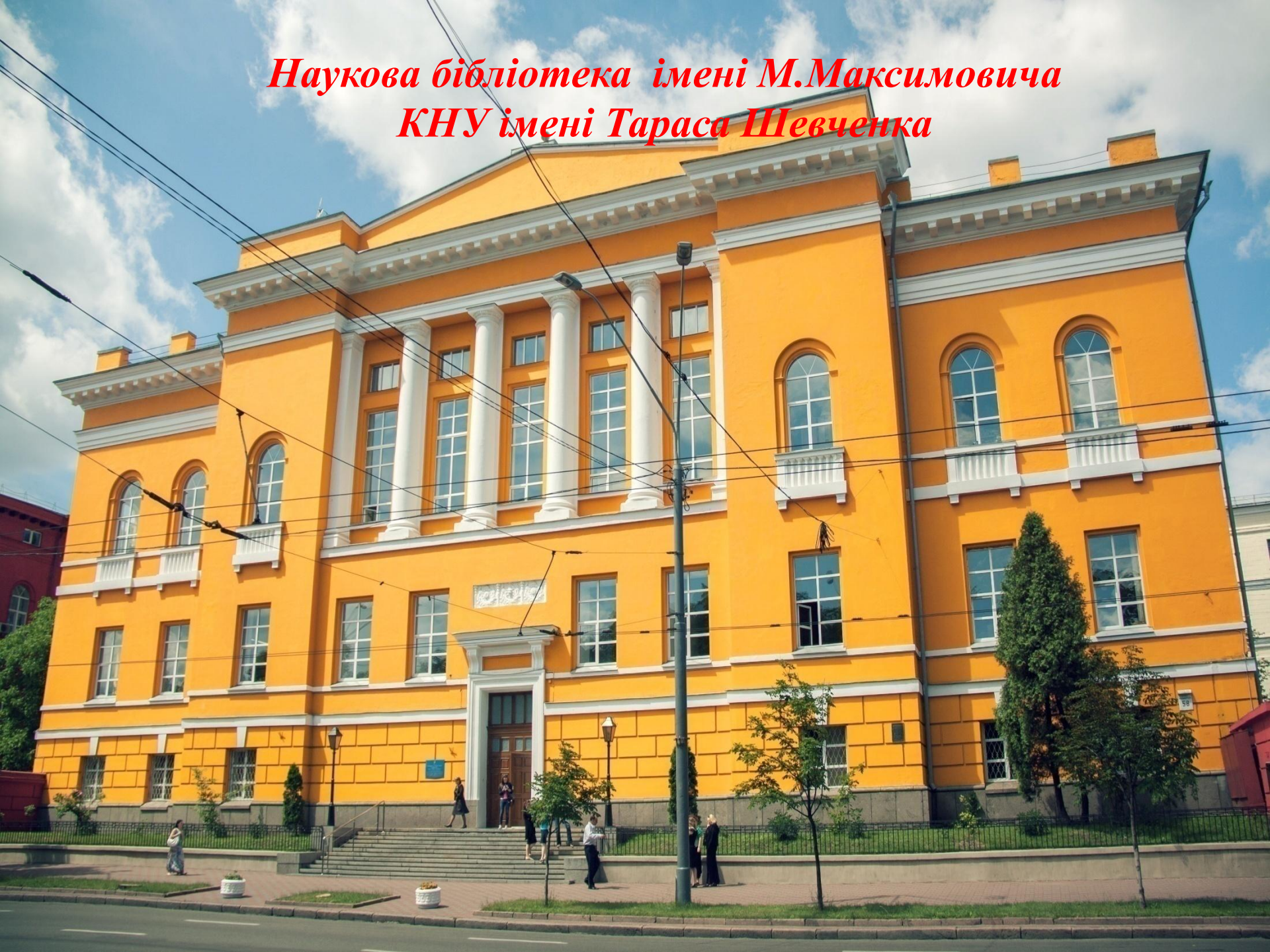

*Наукова бібліотека імені М.Максимовича
КНУ імені Тараса Шевченка*

Харків - місто-герой України

Харків - місто України. Розташоване на північному сході України на Слобожанщині, науковий центр України, адміністративний центр Харківської області. Друге за кількістю мешканців місто України з населенням 1 421 125 осіб. Площа міста — 350 км². Разом із прилеглими містами та районами утворює Харківську агломерацію з населенням понад 2 млн осіб. Місто-герой України (з 2022)

З 19 грудня 1919 по 24 червня 1934 рр. Харків був першою столицею Радянської України, звідси назва «перша столиця».

Пам'ятник Тарасові Григоровичу Шевченку в Харкові — [пам'ятник](#) українському [поетові](#), [письменнику](#), митцю і мислителю [Тарасові Григоровичу Шевченку](#) в місті [Харкові](#), один з найкращих зразків монументальної [Шевченкіани](#) у світі.

Є одним із символів міста, визначною міською монументальною пам'яткою. Цей монумент вважається одним з найкращих [пам'ятників Тарасові Шевченку](#) у світі

Прапор та герб Харкова

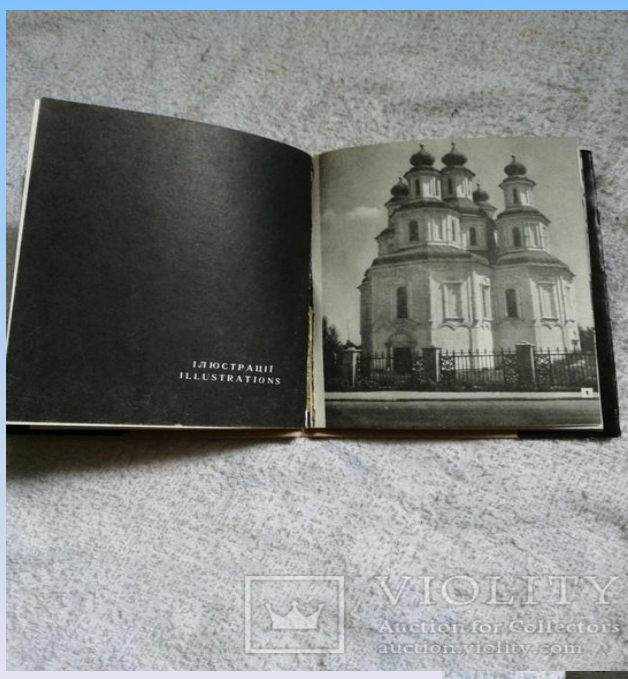
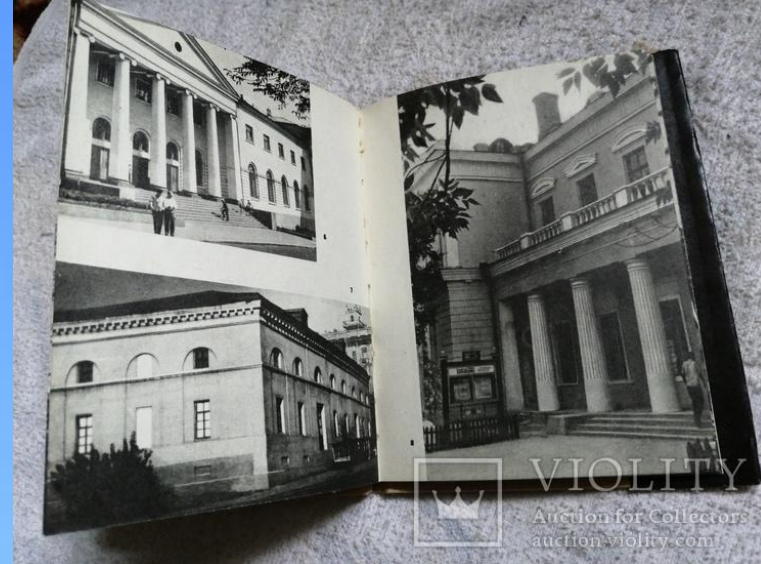
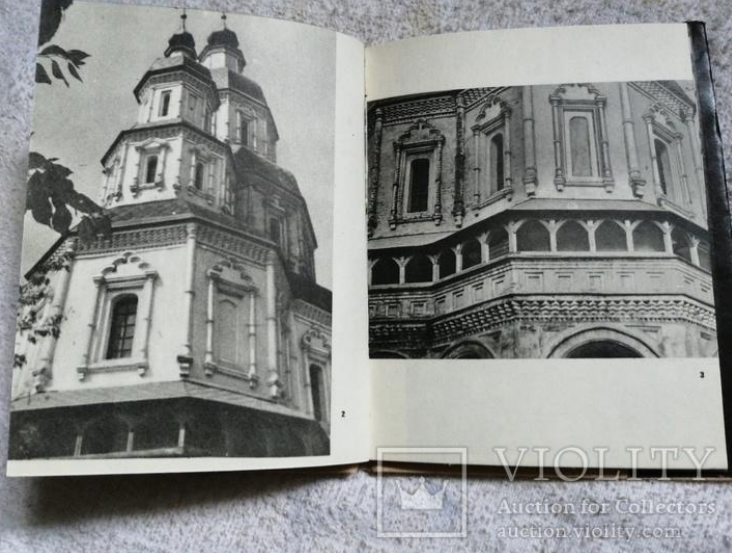
Великий науковий, культурний, промисловий і транспортний осередок України. 60 [науково-дослідних інститутів](#), 41 [вищий навчальний заклад](#), серед яких [ХНУ імені В. Н. Каразіна](#), який входить до найкращих 500 ВНЗ світу та [НТУ «ХП»](#), який входить до найкращих 1000, 8 [музеїв](#), [міська картинна галерея](#), 7 державних [театрів](#) і кілька десятків недержавних, 80 [бібліотек](#).

Володіє повним комплектом нагород [Ради Європи](#): Європейським Дипломом, Почесним Прапором, Почесною Відзнакою і Призом Європи.

6 березня 2022 року [Указом Президента України](#) з метою відзначення подвигу, масового героїзму та стійкості громадян, виявлених у захисті своїх міст під час відсічі збройної [агресії Російської Федерації проти України](#) місту присвоєно почесну відзнаку [«Місто-герой України»](#)¹.

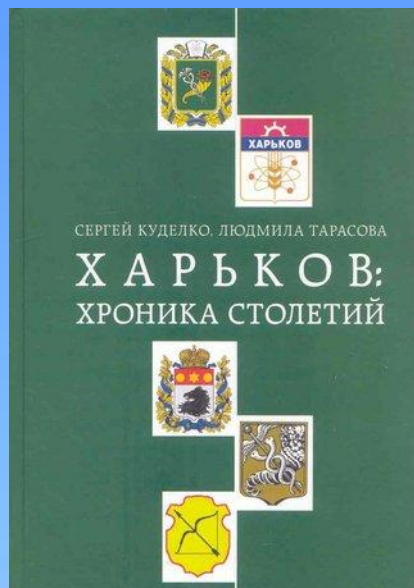
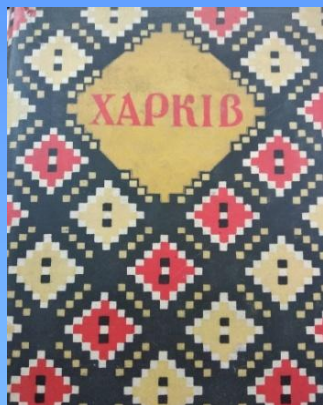

Архітектурні пам"ятки Харківщини : фотоальбом / [Автор. вступ. статті й упорядник В.І. Корж ; фото О.А. Абуева, В.Б. Кома, А.Т. Кринського]. – Харків : Прапор, 1967. – [36] с. з іл., 43 с. з іл.

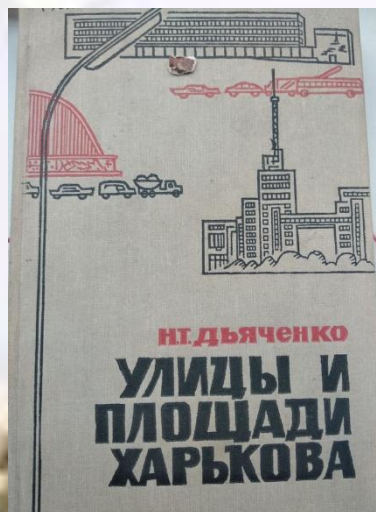
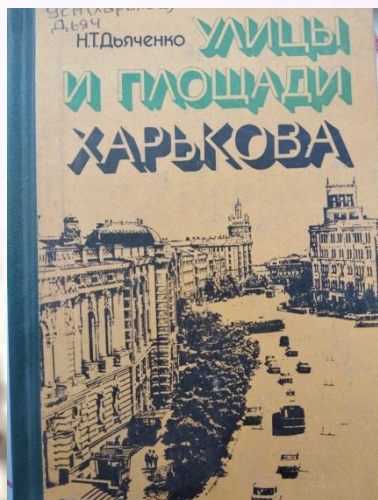
Куделко С.М. Харьков: хроника столетий / С.М. Куденко, Л.И. Тарасова ; [науч. ред. С.И. Посохов]. – Харьков : САГА, 2010. – 389, [3] с. – Библиогр.: с. 390-391.

Козак
Харько —
легендарний
«засновник»
міста

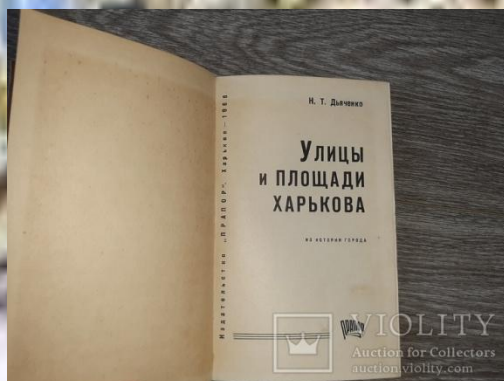

Дьяченко Н.Т. Улицы и площади Харькова / Н.Т. Дьяченко. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – Х, 1966. – 280с.

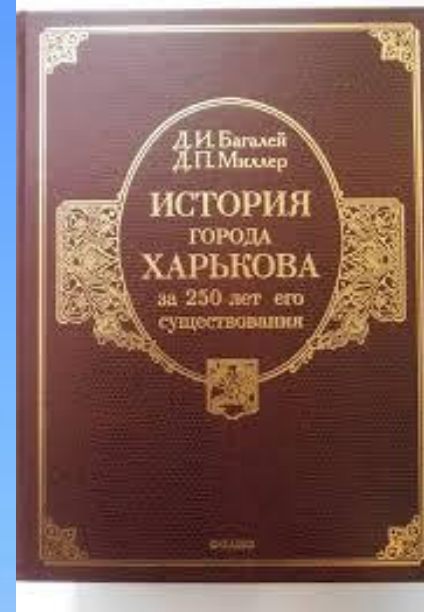
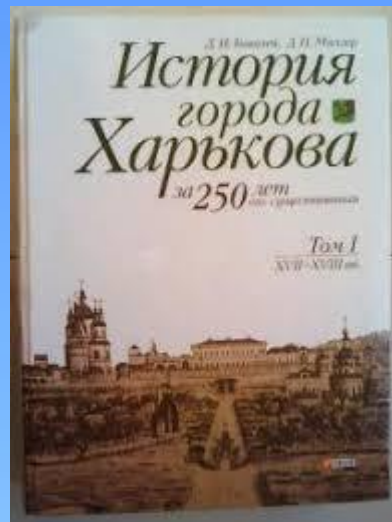
Дьяченко Н.Т. Улицы и площади Харькова / Н.Т. Дьяченко. – Изд. 3-е, перераб. и доп. – Х, 1974. – 319с.

Дьяченко Н.Т. Улицы и площади Харькова / Н.Т. Дьяченко. – 4-е изд., испр. и доп. – Харьков, 1977. – 271с.

Книга складається із вступу, який знайомить читача з основними періодами розвитку міста, історією виникнення його його вулиць і площ, і чотирьох розділів, присвячених опису магістралей центру міста, його західної, північної, східної та південної частин.

[История города Харькова 20 столетия / А.Н. Ярмыш, С.И. Посохов, А.И. Эпштейн и др. ; \[редкол. : Кушнарв Е.П., Шумилкин В.А., Ярмыш А.Н. и др. \]. – Харьков : Фолио ; Золотые страницы, 2004. – 688с., \[36 \] с. илл. – ISBN 966-03-2650-5](#)

История Города Харькова за 250 лет существования. Том 1. и Альбом старинных планов г. Харькова. Багалея Д.И., Миллер Д.П. История города Харькова за 250 лет его существования (1655-1905). В 2-х томах (трех книгах). Историческая монография. Репринтное издание. Харьков: 1993 г. 572с.+ 982с. + альбом с фотоматериалом. Твердый переплет, энциклопедический формат. Первый том двухтомника охватывает период с 17 по 18 век. Второй том охватывает период с 19 до начала 20 века. Ко второму тому прилагается альбом старинных планов города и портретов его деятелей.

**Голодомór 1932—1933 років
у Харкові**

Видання містить статті та витяги досліджень про засновника Харківського університету Василя Назаровича Каразіна (1773–1842), що вийшли друком протягом XIX –початку XXI ст. Для публікації було відібрано найбільш вагомі твори даної тематики. До них додано фактографічні та історіографічні коментарі, а також ілюстрації. Видання розраховано на усіх тих, хто цікавиться історією вітчизняної науки й освіти, історією Харківського університету та особистістю В.Н.Каразіна.

В.Н. Каразін. Діалоги у часі й просторі : дослідж. і матеріали / М-во освіти і науки України, Харків. нац. ун-т ім. В.Н. Каразіна ; [уклад.: О.І. Вовк, С.М. Куделко]. – Харків : ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2015. – 271, [1] с., [8] арк. іл. – Текст укр., рос. – Бібліогр. наприкінці розд. та в підрядк. прим. – (Харківський університет).

Харківський національний університет імені В. Каразіна отримав чи не найбільше збитків внаслідок російського вторгнення

У виданні на широкій базі недосліджених раніше архівних матеріалів вперше у вітчизняній історіографії розкривається підвоєнна доля Харкова, окупованого вермахтом. Всебічне відтворення дійсної картини окупації спонукало автора до ґрунтовного аналізу встановленого в Харкові "нового порядку", ставлення до нього різних політичних сил та населення міста. У центрі уваги автора - доля простої людини під час окупації, її повсякденне життя. Хто опинився під німцями, як ці люди жили, як вони, зрештою, вижили у тяжке воєнне лихоліття - такі головні питання видання.

Книга адресована історикам та усім, хто цікавиться історією Другої світової війни та рідного краю.

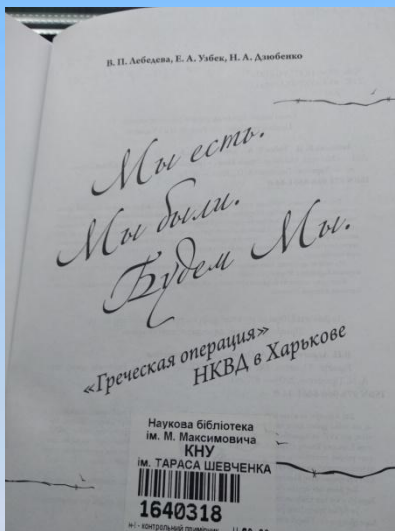
Скоробогатов А.В. Харків у часи німецької окупації (1941 - 1943) / А.В. Скоробогатов. – Харків : Прапор, 2004. – 368 с.

Грецька діаспора в Харківській області у 1920 – 1930-і роки. Культурне та суспільне життя Харкова. Групові політичні справи на Україні, зфабриковані органами ОДПУ-НКВС, національні операції. Грецька операція НКВС в різних регіонах України (Крим, Маріуполь). Арешти греків у Харкові у грудні 1937 р. Біографічні статті про долі жителів Харкова-греків, репресованих у 1937 и 1938 рр. Публікуються факсиміле документів із слідчих справ. Списки репресованих греків із розділу «Поклич мене тихо на ім»я...» (С.205–669) – 65 імен. В біографічних довідках: прізвище, ім»я, по-батькові, рік і місце народження, грецьке громадянство, освіта, місце роботи, адреса, дата арешту, ким заарештований, дата вироку, у випадку ВМП – дата розстрілу, відомості про реабілітацію.

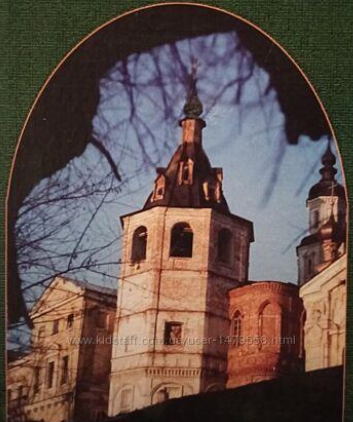
Лебедева В.П. Мы есть. Мы были. Будем Мы : "Греческая операция" НКВД в Харькове / В.П. Лебедева, Е.А. Узбек, Н.А. Дзюбенко. – Харьков : Тимченко А.Н., 2009. – 672 с. – ISBN 978-966-8661-44-0

ХАРКІВ — МОЯ МАЛА БАТЬКІВЩИНА

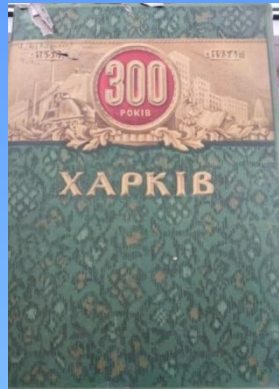
Навчальний посібник з народознавства / Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди / За ред. І. Ф. Прокопенка. — Вид. 2-е, випр. і доп. — Х.: ОВС, 2003. — 544 с. — ISBN 966-7858-33-2.

Посібник присвячений історії та сучасності міста Харкова. У книзі характеризуються особливості природного середовища, історія, населення, економіка, культура, освіта, наука; висвітлюється роль Харкова і Слобожанщини в національному відродженні України, подаються відомості про видатних діячів Харківщини.

Для викладачів українознавства, вчителів, студентів і всіх, хто цікавиться історією рідного краю.

Харків - моя мала Батьківщина : навчальний посібник [з народознавства] / МОНУ, Харк. держ. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди; за заг. ред. І.Ф. Прокопенка; [редкол.: Прокопенко І.Ф., Гетьманець М.Ф., Євдокимов В.І. та ін.]. — **Харків** : ОВС, 2003. — 544с.

Нємчонок, Б. Я.,
Сарана, О. Л.
Харків. Пам'ятні
історичні місця:
Короткий
путівник. Харків,
1967.

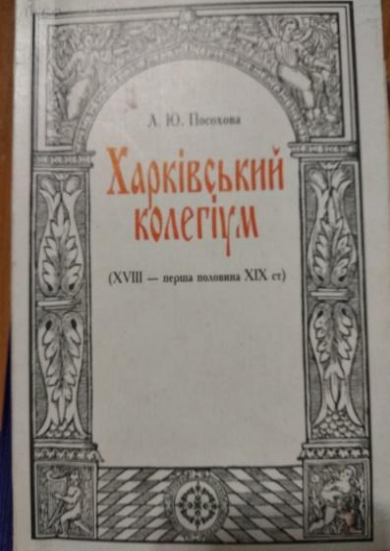
У Попередній Список ЮНЕСКО будинок Держпрому включили у 2017 році. Головний і єдиний критерій включення – Держпром є першою у світі державною офісною будівлею, яку збудували у модерністських формах. Крім того, це найбільший у світі будинок, зведений у стилі конструктивізму, на початку всесвітнього розвитку цього стилю, і це мало вплив на розвиток української, ті й світової архітектури.

[Горшков А.А. Харків. Архітектура, пам'ятники / А.А. Горшков. – Київ, 1986. – 206](#)

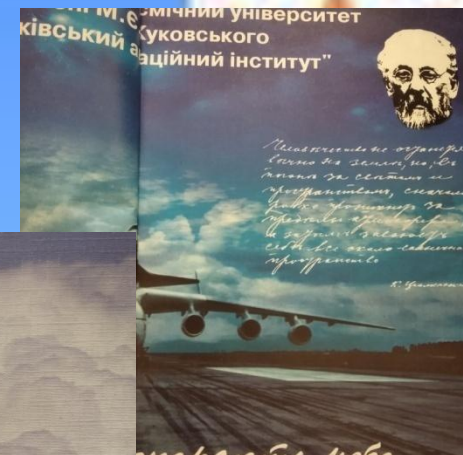
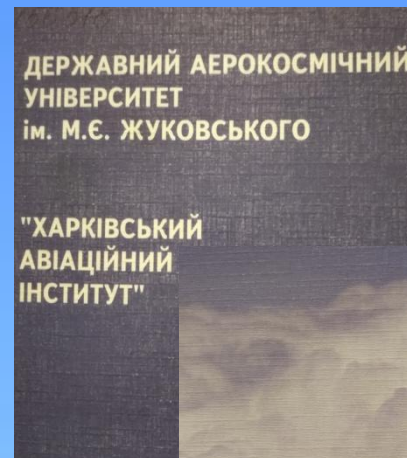
[с.](#) Близько 200 фото розповідають про архітектуру і скульптурні пам'ятники одного з найбільших індустріальних і культурних центрів України. Своєрідними символами міста стали зведені в роки перших п'ятирічок велична будова Держпрому, пам'ятник Т.Г.Шевченку, ансамбль Сумської вулиці. Сьогоднішній Харків неможливо уявити без метрополітену, багатоповерхових кварталів нових житлових масивів. Про це і розповідається в альбомі

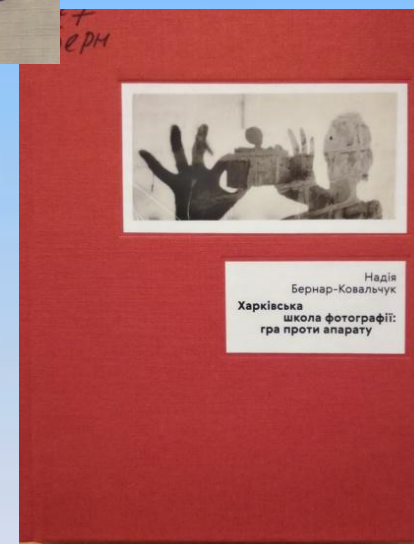

У монографії, присвяченій 200-річчю заснування Харківської єпархії, висвітлюється історія виникнення та розвитку Харківського колегіуму – головного просвітницького центру Слобідської України XVIII- початку XIX ст. Для викладачів та наукових працівників, студентів, служителів церкви, всіх, хто цікавиться історією Слобожанщини.

[Посохова Л.Ю. Харківський колегіум \(18-е ст. - перша половина 19-ого ст. \) / Л.Ю. Посохова. – Харків : Бізнес Інформ, 1999. – 168с. – ISBN 966-7080-54-4](#)

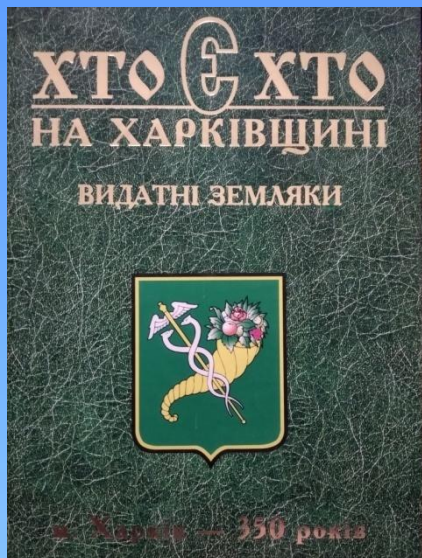
Харківська державна академія культури (ХДАК) - це заклад вищої освіти загальнодержавної форми власності, підпорядкований Міністерству культури України. ХДАК створена постановою Кабінету Міністрів України від 08 червня 1998 р. за № 818 на базі ліквідованого Харківського державного інституту культури, який був першим закладом вищої освіти такого типу

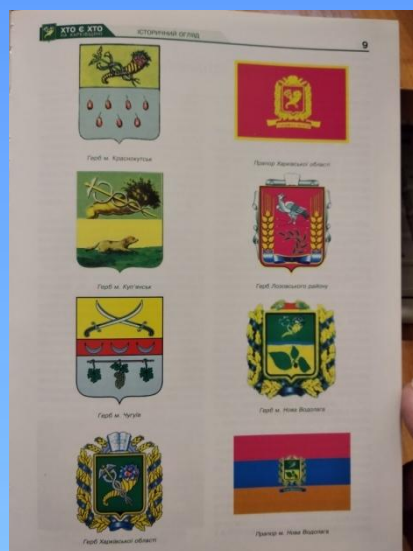
Бернар-Ковальчук **Харківська школа фотографії: гра проти апарату** / Надія Бернар-Ковальчук ; [ГС "Музей Харків. школи фотографії"]. – Харків : MOKSOP, 2020. – 367,

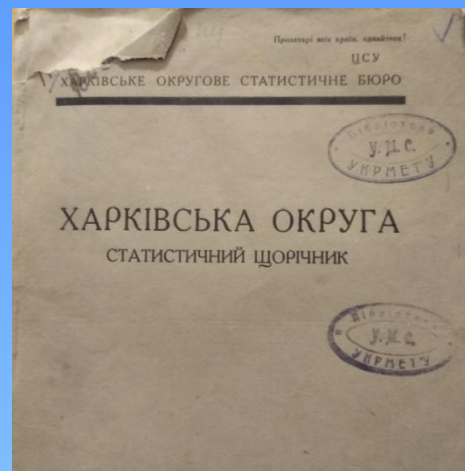

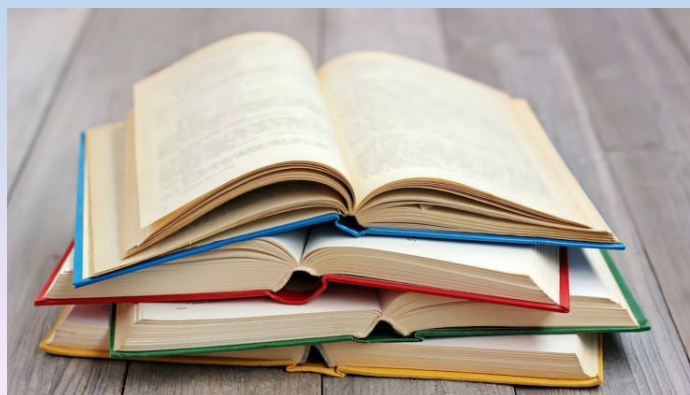
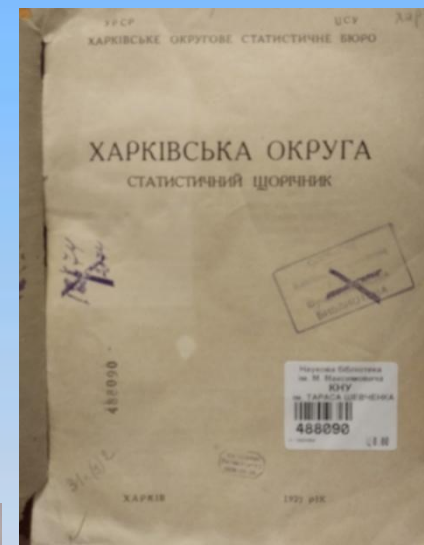
Хто є хто на Харківщині. Видатні земляки : Довідково-біографічне видання / Українська акад. геральдики, товарного знаку та логотипу; Авт.-упоряд. В.Болгов. – Київ.

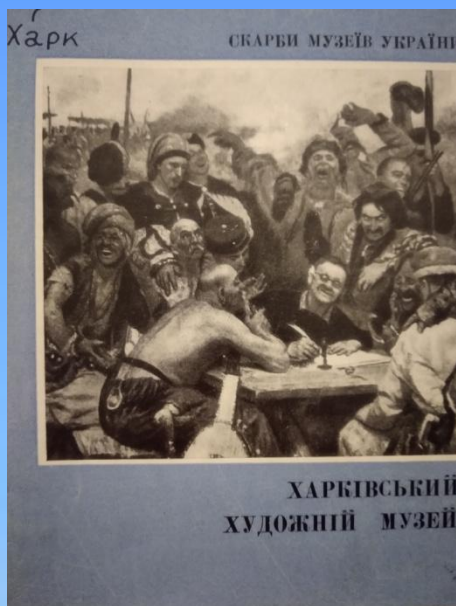

Хто є хто на Харківщині. Видатні земляки / Українська академія геральдики, товарного знаку та логотипу; [авт.-упоряд. Болгов В.В.]. – Київ. – ISBN 966-7953-64-5

Харківська округа. – Х, 1927. – 270с.

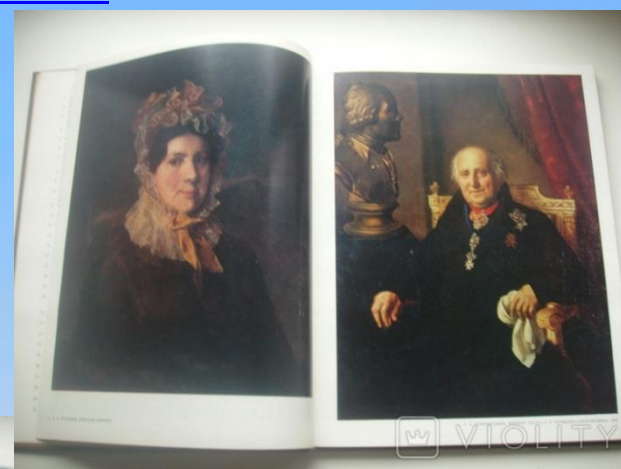
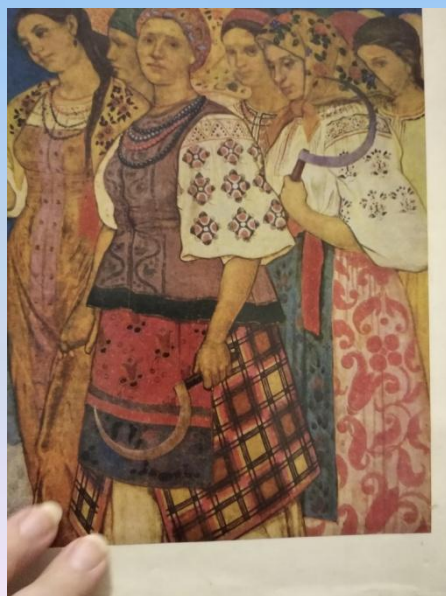

Харківський художній музей. – К, 1977. – 18с.

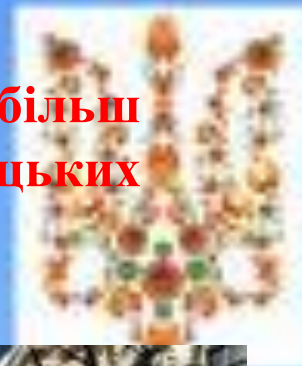
Харківський художній музей. – К, 1970. – 26с.

Харківський художній музей. – Київ, 1983. – 21с.

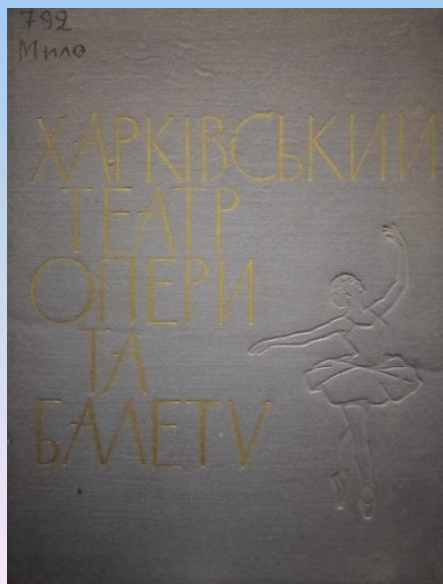

Колекція Харківського художнього музею — одне з найбільш старих і цінних за складом мистецьких зібрань України.

ХУДОЖНІЙ МУЗЕЙ
ПОТРЕБУЄ
ДОПОМОГИ!

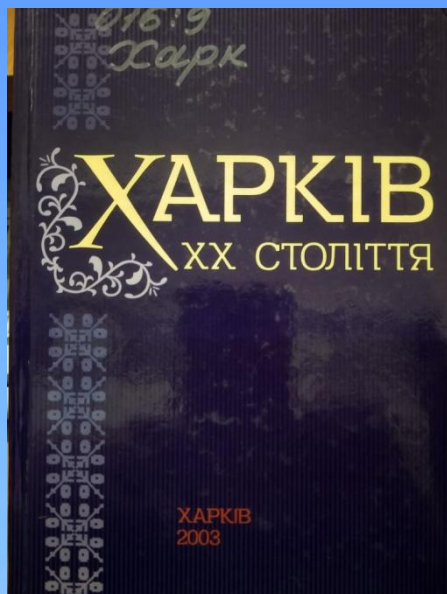

Милославский К.С. та інші Харківський державний академічний театр опери та балету ім. М. В. Лисенка/ К.С. та інші Милославский. – Київ, 1965. – 133 с.

Незважаючи на свою відносно коротку історію, театр здобув визнання далеко за межами України. Самобутні інтерпретації класичної музичної спадщини і сучасних творів, виняткової злагодженості оркестр і хор, талановиті солісти, яскраві й самобутні виконавські традиції дозволили театру досягти мистецьких вершин і посісти важливе місце в сьогоденній музичній культурі Європи.

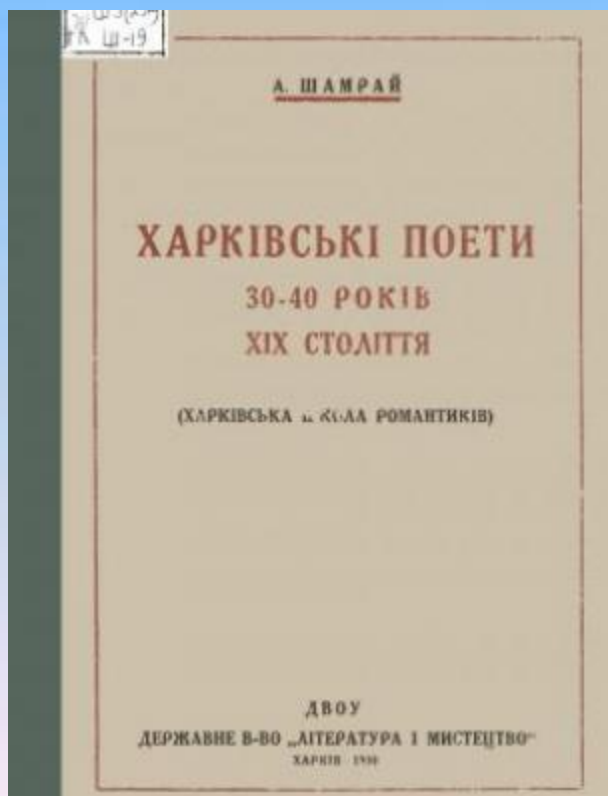

Харків ХХ століття : бібліогр. покажч. у 2 вип. / М-во культури і мистецтв України, **Харків.** держ. наук. б-ка ім. В.Г. Короленка ; [уклад.: В.О. Ярошик, Н.І. Полянська, Т.В. Гологорська та ін.]. – **Харків** : Східно-регіональний центр гуманітарно-освітніх ініціатив.

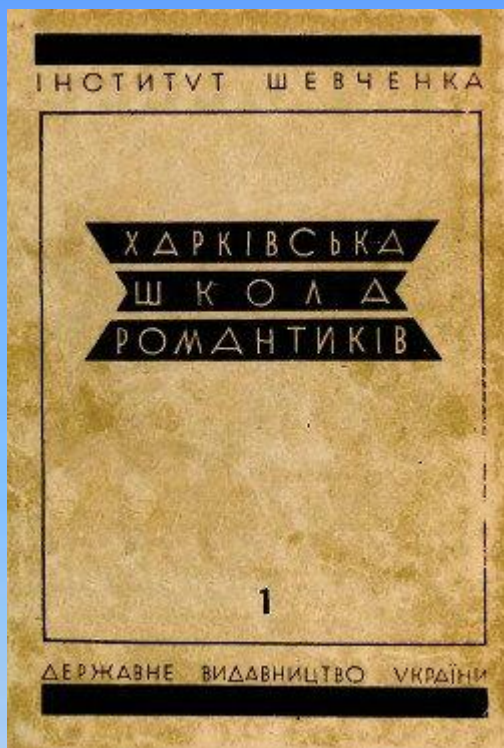
[Шамрай А.П. Харківські поети 30-40 років XIX століття : \(Харківська школа романтиків\) / А. Шамрай. – Харків : Держ. в-во "література і мистецтво", 1930. – 191 с.](#)

Колективна студія присвячена дослідженню впливу Харківського університету на розвиток української культури в XIX – на початку XXI ст. Автори приділяють головну увагу питанням зародження українського національного відродження на Слобожанщині, формуванню наукового українознавства, особливостям культурно-освітньої діяльності викладачів та випускників університету впродовж його понад 200-літньої історії. Книга може бути корисною не тільки для науковців, викладачів і студентів, а й для усіх, хто цікавиться проблемами історії Харкова, Слобожанщини та України.

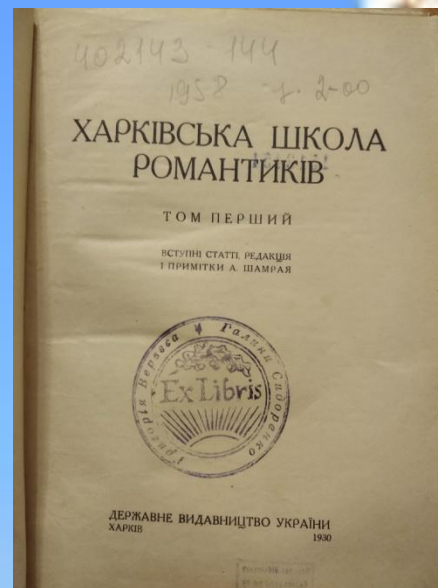
Харківський університет і українська культура : до 210-річчя від часу заснування ХНУ ім. В.Н.Каразіна : монографія / за ред. Ю.М.Безхутрого ; Харків. нац. ун-т ім. В.Н.Каразіна. – Харків : ХНУ, 2015. – 295 с. : іл.

Представлено збірник статей літературознавця та історика літератури Агапія Шамрая, присвячених історії гурту молодих поетів, професорів і студентів Харківського університету в 1830–1840-х роках, які ввійшли в історію української літератури як Харківська школа романтиків. Висвітлено зародження літературного гурту, схарактеризовано ідеологічні тенденції в творчості харківських поетів, розглянуто діяльність Опанаса Шпигоцького, Лева Боровиковського, Миколи Костомарова та Амвросія Метлинського.

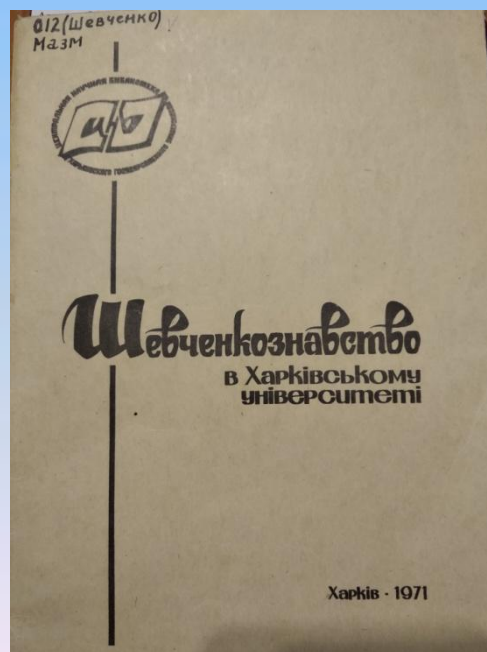

Перший том збірки «Харківська школа романтиків», виданої 1930 року видавництвом «ДВУ», складають статті літературознавця Агапія Шамрая та вірші Ізмаїла Срезневського, Опанаса Шпигоцького, Левка Боровиковського і Адама Міцкенвича, а також біографічні матеріали та листування.

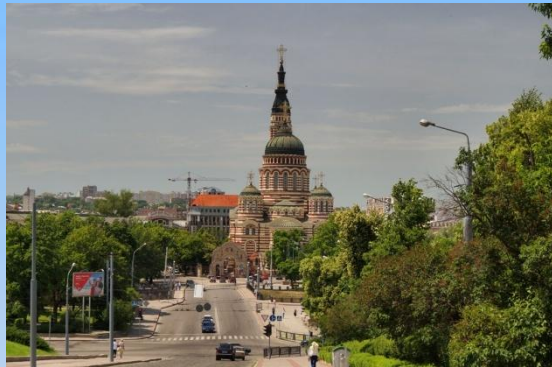
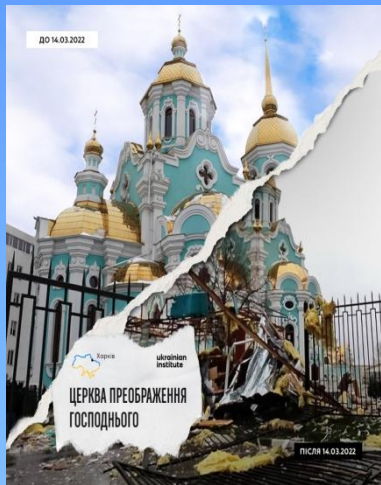
Харківська школа романтиків
в / вступ. ст., ред. і прим. А.
Шамрая. – Харків : Державне
видавництво України

Мазманьянц В.К. Шевченкознавство в Харківському університеті / В.К. Мазманьянц. – Харків, 1971. – 36 с.

Корпус
[Харківського
політехнічного інституту](#) після
обстрілу

[Палац спорту
«Локомотив»](#) після
обстрілу

Житловий будинок після обстрілу 6 вересня

[Палац культури «Залізничник»](#) після
ракетного удару

Школа № 17 Харкова
після обстрілу 2
червня

Гасіння пожежі на
ринку [«Барабашово»](#) 17 березня

ХАРКІВ

О Боже! Харків у війні,
воєнний Харків це жахіття,
мільйони тут людей жили,
воєнний Харків: небо чисте.
Мій Харків, милий, рідне місто,
місто страждань і боротьби,
ми відбудуємо все, чуєш,
щоб наші діти тут жили.
В тобі незламність є і сила,
ти приклад став для багатьох,
тобі присвоєно героя,
в тобі творилося добро.
Вставай з колін, вже досить болю,
не треба більше нам страждань,
найкраще місто сили й волі,
нове життя розпочинай.

*Карина
Гусельникова.*

Ілюстрація
Нікіти
Тітова.

Виставка літератури

про місто Харків підготовлена працівниками відділу обслуговування науковою літературою з метою підтримати спільноту міста в ці важкі часи.

Крім експонованих, у фондах нашої бібліотеки можна знайти ще чимало інших книг та журналів, присвячених історії, географії, культурі, архітектурі, визначним місця, видатним людям

Харкова та Слобожанщини.

Читання книг стимулює розумову діяльність людини, покращує пам'ять і підвищує творчий потенціал. Книжка може надихнути на створення проектів, ідей або отримання будь-якого іншого цінного досвіду. Читання допомагає розширити словниковий запас і підвищити інтелектуальний рівень.

Разом – переможемо!